

U.1990.416/2Ø

Ø.L.D. 24. januar 1990 i sag 5-352/1987

(Jens Lunøe, Aamand, Østergaard (kst.)) Helsinge kommune (adv. Ulla Wulff Hansen)

mod

Anita Fraaby, Karen Fraaby og Hans Pauli Fraaby (ad. Sahl Nielsen).

Erstatning uden for kontraktforhold 111.1 Forvaltningsret 12.1 Miljøret 1.3

Erstatningsansvar for udgifter, som kommune havde måttet afholde på grund af forurening fra villa-olietank.

I en villa-olietank på 2.500 liter opstod lækage, hvorved ca. 1.300 liter olie strømmede ud i jorden. Ejeren E fandtes i medfør af olietankbekendtgørelse nr. 386 af 21. august 1980 § 16, stk. 3, 5 og 6, jfr. miljøbeskyttelseslovens § 49, stk. 1, pligtig at refundere kommunen K udgifter til nogle prøve- og afværgeboringer, der var foretaget på ejendommen i anledning af olieudslippet. Bekendtgørelsen fandtes ikke at afgive hjemmel for at pålægge E at godtgøre udgifterne til mere omfattende undersøgelses- og afværgeforanstaltninger, som K havde iværksat ved nogle vandværksboringer, der var beliggende ca. 300 meter fra olietanken. Da E ikke ved forsømmelse af tilsynspligt eller i øvrigt havde udvist noget forhold, som efter erstatningsretlige regler kunne forpligte ham i videre omfang end efter olietankbekendtgørelsen, blev han frifundet for denne del af K's krav. [1]

417

Under denne sag har sagsøgeren, Helsinge kommune, påstået de sagsøgte, Anita Fraaby, Karen Fraaby og Hans Pauli Fraaby, dømt til betaling af 253.936,90 kr. med procesrente fra sagens anlæg den 20. oktober 1987.

De sagsøgte har påstået frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb.

Sagens baggrund:

I begyndelsen af september 1985 underrettede de sagsøgte sagsøgeren om, at der var løbet olie ud fra den nedgravede olietank på deres ejendom. Ejendommen, der er bebygget med et enfamiliehus, er beliggende Egekærvej 24, Tisvilde, i et beboelseskvarter. Ca. 280 meter vest for ejendommen har Tisvilde Vandværk tre af sine boringer, der forsyner området med vand. Nogle hundrede meter øst for ejendommen findes en mose, der er beliggende noget lavere end ejendommen.

Af et kort, der er fremlagt under sagen, fremgår, hvilke ejendomme i området der er forsynet med nedgravede olietanke.

Efter et møde på ejendommen skrev sagsøgeren den 20. september 1985 således til de sagsøgte v/ Anita Fraaby:

»På mødet på Deres ejendom den 9.9.85 aftaltes det at undersøge ved en opskæring af bunden i Deres olietank, om det var sandsynligt, at fyringsolie var sivet ned til grundvandet.

Dette viste sig at være tilfældet, og kommunens tekniske udvalg besluttede på møde 19.9.85, at der skulle gennemføres en undersøgelse af oliens bevægelser ved grundvandsspejlet for at skabe sikkerhed for, at bevægelsen ikke sker imod Tisvilde Vandværks boringer eller i bekræftende fald, at man så etablerer foranstaltninger, så olieforurening af boringerne forhindres.

Dette kan evt. medføre, at det bliver nødvendigt at etablere boring i Deres forhave nær olietanken, og man skal gøre opmærksom på, at omkostningerne ved en undersøgelse samt eventuelle foranstaltninger påhviler Dem som grundejer.

Man skal derfor i medfør af Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 386 af 21.8.80, § 16, stk. 3 påbyde Dem snarest og senest inden 8 dage at foranledige en undersøgelse foretaget i henhold til ovennævnte og efter nærmere aftale med teknisk forvaltning, idet Helsinge kommune, såfremt fristen ikke overholdes, i henhold til samme bekendtgørelses § 16, stk. 6 for Deres regning vil iværksætte en undersøgelse«.

De sagsøgte foretog ikke den nævnte undersøgelse, og sagsøgeren rettede herefter henvendelse til det rådgivende ingeniørfirma Cowi Consult. I forbindelse med et møde på ejendommen den 8. oktober 1985 anmodede sagsøgeren Cowi Consult om at forestå de videre undersøgelser og fremsende et handlingsprogram, hvori arbejdsopgaverne skulle specificeres og opdeles i faser. Der tilgik de sagsøgte v/ Hans Pauli Fraaby kopi af referat af dette møde.

Sagsøgte havde den 12. september 1985 anmeldt skaden til sit forsikringsselskab, Lærerstandens Brandforsikring G/S, og den 18. november 1985 skrev forsikringsselskabet således til sagsøgeren:

»I fortsættelse af møde på Teknisk Forvaltning d. 15.11.85 skal vi til Deres orientering oplyse, at vi som ansvarsforsikrer for grundejer Karen Fraaby er indstillet på at betale for de direkte omkostninger til fjernelse af olieforurenet jord m.v.

Vi finder ikke, at Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 386 af 21.8.80 er anvendelig på de øvrige af kommunen igangsatte undersøgelsesomkostninger.

Kun i det omfang vor forsikringstager efter de almindelige erstatningsregler bliver pålagt erstatningsansvar, kan vi indgå i en yderligere betaling«.

Cowi Consult har udarbejdet to rapporter til sagsøgeren. I den første rapport fra november 1985 var bl.a. anført følgende:

»På baggrund af ejerens olieforbrug vurderes olieudslippet at være sket inden for 14 dage efter sidste opfyldning. Ved sidste opfyldning 1985.08.22. var der efter ejerens oplysninger ca. 300 l tilbage i tanken, hvorefter der påfyldtes 1000 l. Ca. 14 dage senere opdages på grund af manglende varme, at tanken var tom. Den totale udslipsmængde antages derfor at være ca. 1300 l.

Disse beregninger viser, at der med nogen sandsynlighed foregår en strømning mod vandværkets tre nærmeste boringer.

Ud fra den geologiske opbygning skønnes lækage fra andre reservoirer at være usandsynlig.

Afstanden til grundvandet er under olietanken skønnet til ca. 14 m, hvorved infiltrationstiden til grundvandet bliver - - - 4,7 timer.

Antages at der finder en grundvandsstrømning sted, som er rettet mod vandværkets tre nærmeste boringer og antages gradienten at være 1,00 m fald

418

på 280 m, 3,57, bliver transporttiden til boringerne.

For fri olie - - - 3 år.

For opløst olie er hastigheden lig vandets - - - 1 år.

450 l når derfor grundvandet, og bliver transporteret af dette mod vandværkets boringer.

AFVÆRGEFORANSTALTNINGER/
ANBEFALING.

På basis af ovenstående beregninger må det konkluderes, at der foreligger en vis risiko for at grundvandet strømmer i retning mod vandværket og at den koncentration af opløst og emulgerende kulbrinter, som kan forventes, overstiger den største tilladelige værdi for drikkevand.

Det skal derfor anbefales, at der etableres en boring i nærheden af udslippet (mod indvindingen) for dels at konstatere dettes placering og kvalitet, dels at tjene som afværgeboring. Det anbefales yderligere at denne boring etableres straks, og at det oppumpede vand derefter ledes til kloaksystemet indtil koncentrationen af olie i det oppumpede vand er mindre end 10 ug for opløste og emulgerede kulbrinter.

Under etablering af denne afværgeboring anbefales det, at der udtages jordprøver hver ½ m for om muligt at kortlægge dybde og tykkelse af forureningsfaren. Desuden anbefales udtagning og analyse af vandprøver hvert kvartal i begyndelsen, og når grænseværdierne er næsten nået, prøver og analyser hver måned.

---«

I den følgende rapport fra marts 1986 redegjorde Cowi Consult for de foretagne undersøgelser og foranstaltninger. Der anførtes bl.a. følgende:

»--- rapport forelå i november 1985.

Omtrent samtidig blev der konstateret olieindhold op til den højest tilladelige værdi i de tre vandværksboringer. Boringerne blev herefter taget ud af den daglige drift, og der blev iværksat yderligere undersøgelser.

Herunder er der udført en boring ved olieudslippet. Boringen er filtersat samt ren- og prøvepumpet. Desuden er der analyseret vandprøver herfra og fra Tisvilde Vandværks boringer.

Det er herved konstateret, at der er sket olieforurening af grundvandet ved udslippet. Det kan ikke afgøres med sikkerhed, om dette udslip er årsag til forureningen af Tisvilde Vandværks boringer, men det skønnes at være sandsynligt.

På grund af finkornede jordlag ved udslippet vil en afværgepumpning her ikke være effektiv. Det anbefales, at de tre vandværksboringer nærmest udslippet kun anvendes, når de øvrige boringer ikke kan dække vandbehovet. Det skønnes, at indvindingen fra de truede boringer herved kan holdes så lille, at der ikke trækkes olieforurenede vand af betydning til. Restriktionerne på brugen af boringerne foreslås suppleret med regelmæssig kontrol af olieindholdet i råvandet.

2. UDFØRTE UNDERSØGELSER

Siden udarbejdelsen af den første rapport --- i november 1985 er der foretaget følgende:

- vandprøver fra Tisvilde Vandværks boring 4,5 og 7 er analyseret for olie. På baggrund heraf har disse boringer været taget ud af den daglige drift (nov. 85 - feb. 86).

- der er udført en boring ved olieudslippet (Egekærvej 24)
- boringen er ren- og prøvepumpet. Herunder er der udtaget 3 vandprøver, som er analyseret for olie. Desuden er der målt vandspejlskote.
- der er iværksat en konstant oppumpning fra Tisvilde Vandværks boring 4, vandet ledes til kloak. I forbindelse hermed er udtaget vandprøver til kontrol for olieindhold.

I slutningen af oktober 1985 blev der udtaget vandprøver fra Tisvilde Vandværks boringer ved vandværket (boring 4, 5 og 7). Disse prøver viste sig ved analyse at indeholde følgende mængder olie:

Boring nr.	Olieindhold
4	0,0106 mg/l
5	0,0059 mg/l
7	0,0064 mg/l

Ifølge Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 468 af 16. september 1983 er det højest tilladte olieindhold 0,010 mg/l (vejledende: ikke måleligt), og de tre boringer blev derfor straks taget ud af den daglige drift.

I tiden november 85-februar 86 er der blevet indvundet nogle få hundrede m³ fra boringerne 4, 5 og 7. Det er sket i forbindelse med spidsbelastninger, hvor vandværkets øvrige boringer ikke har kunnet dække behovet. I disse situationer er vandet fra de oliebelastede boringer blevet

419

opblandet med ca. dobbelt så meget vand fra de øvrige boringer.

Fra 1986.02.24. har der været etableret konstant pumpning fra Tisvilde Vandværks boring 4, hvorfra vandet ledes til kloak. Der pumpes med 6 m³/h, som er den højeste ydelse boringen kan give ved konstant drift. Efter 14 dages pumpning (1986.03.10.) blev der udtaget en vandprøve, der er analyseret for olie. Olieindholdet er telefonisk meddelt at være mindre end 0,001 mg/l (d.v.s. ikke måleligt).

2.5 Vandspejlskoter.

Følgende vandspejlskoter (ro-vandspejl) er målt i februar 1986:

Boringer ved vandværket	6,35
Boring Egekærvej 24	6,25
Mosen	7,87

3. VURDERING AF FORURENINGSPÅVIRKNINGEN.

Resultaterne af vandanalyser viser, at der er olieforurening af grundvandet på Egekærvej 24.

3.2. Olieforurening, Tisvilde Vandværk.

Ultimo oktober 1985 blev der konstateret olieforurening af boringerne ved Tisvilde Vandværk i moderat grad (0,005-0,011 mg/l), mest i den nordligste boring. I den foregående periode blev der pumpet fra boringerne, svarende til ca. 100.000 m³/år.

Efter 4 måneders stilstand blev pumpning startet ultimo februar 1986 og efter 14 dage blev der udtaget en vandprøve, der ikke viste olieindhold.

Dette tyder på, at forureningskilden ikke findes opstrøms for vandværket, men at den sænkning, der opstår ved pumpningen trækker olieforureningen til. I løbet af stilstandsperioden har den naturlige grundvandsstrøm så ført forureningen bort fra boringerne, til en afstand større end at de 14 dages pumpning har kunnet bringe den tilbage igen.

3.3. Vurdering af olieudslippets påvirkning af Tisvilde Vandværk.

Det er vurderet, hvorvidt den olieforurening, der er konstateret ved Tisvilde Vandværk skyldes olieudslippet på Egekærvej 24. I den forbindelse bemærkes især følgende hovedpunkter:

- der er sket et olieudslip (ca. 1.300 l) på Egekærvej 24 (ca. 280 m fra vandværket)
- der er konstateret olieforurening af grundvandet umiddelbart ved olieudslippet
- ca. 2 måneder efter olieudslippet er der konstateret olieforurening ved Tisvilde Vandværk
- analyseresultaterne fra vandværket tyder på, at kilden til forureningen ikke ligger direkte opstrøms fra vandværket
- beregninger tyder på, at et olieudslip på Egekærvej 24 kan være årsag til forurening af Tisvilde Vandværks boringer

Vedrørende overvejelserne over, hvorvidt en olieforurening på Egekærvej 24, kan påvirke Tisvilde Vandværks boringer henvises til (rapporten af november 1985).

Det bemærkes, at der tidligere er skønnet en transporttid på ca. 1 år fra udslippet til vandværket. Dette står i modsætning til de ca. 2 måneder, der forløb fra udslippet til forureningen på Tisvilde Vandværk blev konstateret. Imidlertid er der flere forhold, der i beregningerne kan føre til tidligere ankomst af forureningen. De vigtigste er:

- stor usikkerhed om vandspejlsgradier og jordlagenes permeabilitet

- den spredning af olien, der finder sted umiddelbart, når den når grundvandsspejlet

- begyndende olieudsvivning før end antaget

Beregninger af transporttiden peger derfor på, at forureningen på vandværket skyldes udslippet på Egekærsvvej.

Det vurderes herefter som muligt og sandsynligt at olieudslippet på Egekærsvvej 24 er kilden til den konstaterede olieforurening af Tisvilde Vandværks borer. Det kan dog ikke siges med sikkerhed, om dette er tilfældet.«

Da der ikke længere skønnedes at være nogen forureningsfare, redegjorde sagsøgeren i en skrivelse af 25. november 1986 over for de sagsøgte for de foranstaltninger, som sagsøgeren gennem Cowi Consult havde iværksat, efter at de sagsøgte ikke selv havde ladet foretage nogen

Cowi Consult	107.014,33 kr.
Miljø- og Levnedsmiddelkontrollen, Hillerød (vedr. vandanalyser)	6.866,30 kr.
Ingeniørfirmaet Poul Hasbo A/S (vedr. prøve- og afværgeboring)	67.172,41 kr.
Niels Jensen VVS (vedr. levering af rør)	1.970,00 kr.
Tisvilde Vandværk (vedr. vand, der er pumpet op og ledt i kloak)	8.018,40 kr.
Administration	17.193,73 kr.

	208.235,17 kr.
moms af 207.735,17 kr.	45.701,73 kr.

	253.936,90 kr.

De sagsøgte har under domsforhandlingen dokumenteret dele af en syns- og skønsrapport afgivet til brug for nogle verserende retssager anlagt af blandt andre Lærerstandens Brandforsikring mod Ajva Plast A/S, der har produceret de sagsøgte olietank. I rapporten omtales plastkugletanke, produceret af Ajva Plast A/S, med produktionsnumrene 1400-6800, hvortil de sagsøgte olietank hørte. Skønsmanden udtaler, at disse:

»- - kan være tyndere i bunden p.g.a. en temperaturledningsforskel i forbindelse med de aktuelle værktøjer og processer.

- - -

I en af PUFO udarbejdet rapport - - - konstateres risikogruppen til kun at omfatte disse tidligere tanke.

Udviklingen viser imidlertid, at der fortsat fremkommer skader.

- - -

I 84/85 stopper Ajva Plast sin produktion af kugletanke, formodentlig fordi en undersøgelse foretaget af korrosionscentralen på 77 tanke viser, at 97% har manglende understopning (d.v.s. højst sandsynligt ikke er nedlagt forskriftsmæssigt fra starten).

Skønsmanden vurderer, at man stopper produktionen i erkendelse af, at langt størsteparten af tankene må forventes at blive nedgravet under andre omstændigheder end forudsat og at en polyethylentank, der skal kunne holde til dette, skal have en godstykkelse, der er så stor, at den næppe er rentabel at producere, sammenholdt med andre metoder - - -«

Der er under domsforhandlingen afgivet forklaring af de sagsøgte Karen Fraaby og Hans Pauli Fraaby og af vidnerne kommuneingeniør Ole Guldager, civilingeniør Svend Erik Lauridsen, Cowi Consult, og forhenværende chefkonsulent hos Lærerstandens Brandforsikring Christian Koch.

Karen Fraaby har forklaret, at hun, hendes mand og deres datter Anita Fraaby købte ejendommen i 1981. Huset, der er på 258 m², er opført i 1977, og de regnede med, at olietanken også var fra 1977. Det fremgik af oplysningerne i forbindelse med handelen, at der var tale om en nedgravet tank og vist nok også hvilken type. De har aldrig fået tanken trykprøvet eller været nede i tanken gennem dens mandehul.

undersøgelse, herunder om foretagelsen af afværgeboring. Det anførtes endvidere, at det endelige resultat er blevet, at Tisvilde Vandværk, hvis borer ved værket var truet, foreløbig undlader at benytte disse borer i videst muligt omfang, samt at vand fra disse borer blandes med mest muligt vand fra andre borer.

Som kontrol af olieindholdet i vandværkets borer foretages der foreløbig i en to-års periode kvartalsvise prøver fra borerne til kontrol af olieindholdet.

420

Skrivelsen var vedlagt en regning på 253.936,90 kr., idet sagsøgeren samtidig gjorde opmærksom på, at der kunne forventes fremsendt regning for de fremtidige analyser.

De enkelte poster i regningen fordeler sig således:

Deres olieforbrug er på knap 4.000 l om året, og de bestiller selv olie, når tanken er ved at være tom. De havde fået olie fyldt på i januar 1985, og kort efter den 20. august 1985 ringede de til olieselskabet og bestilte 1000 l. Allerede 2 dage efter blev de opmærksomme på, at badeværelsesgulvet var køligt, og de opdagede, at olietanken var tom. De tilkaldte straks en VVS-installatør, som rensede tanken, og man kunne da se, at der var en stjerneformet revne i tankens bund.

De ringede straks til den lokale repræsentant for forsikringsselskabet, vidnet Koch, og til Ole Guldager i Teknisk Forvaltning. Guldager besøgte dem nogle få dage senere, vistnok den 9. september. Han mente, at olien ville sive ned mod mosen, og han bad dem ikke om at foretage noget. Han ville i stedet tale direkte med deres forsikringsselskab. På et tidspunkt efter den 19. september kom Guldager igen og sagde, at sagen nu havde taget en anden vending, idet der skulle foretages målinger og boring.

Først i januar 1986 begyndte kommunen på arbejdet. Der kom to ingeniører og stillede et bor op i blomsterbedet, som tanken ligger under. Senere blev boret flyttet til indkørslen ca. 5 m fra tanken. Kommunens folk var der i ca. 14 dage, og de sagsøgte har ikke set dem siden. Efter sagsøgte opfattelse har kommunen været for længe om at få arbejdet igangsat.

De sagsøgte har ikke på noget tidspunkt følt anledning til at protestere imod de

421

foranstaltninger, som kommunen ville træffe, idet de hele tiden holdt sig til deres forsikringsselskab. Da Koch så brevet fra kommunen, sagde han, at forsikringsselskabet kørte hele sagen.

Hans Pauli Fraaby har i det væsentlige forklaret som sin ægtefælle. Efter købet af ejendommen fik han oplyst af kommunen, at tanken var en 2500 l kugletank.

Da de bestilte olie den 21.-22. august, var der 300 l i tanken, og der er således løbet 1300 l ud. Samme dag skaden blev opdaget, anmeldte de den telefonisk til kommunen og forsikringsselskabet. Guldager og Koch var på besøg nogle dage efter - vistnok den 9. september - og der blev derefter lavet en skriftlig anmeldelse den 12. september. Forsik-

ringsselskabet har bekræftet over for dem, at det vil holde dem skadesløse for kommunens krav.

Ole Guldager har forklaret, at han, der nu er kommuneingeniør i Svinninge kommune, fra 1982 til 1986 var afdelingsingeniør i Helsingørskommune med ansvar bl.a. for miljøområdet. Han havde dengang selv haft 3-4 lignende sager, og han tog anmeldelsen roligt, da der i de fleste sager af denne slags er tale om falsk alarm. Han konstaterede, at olietanken lå i sand, og der var således ikke sket nogen fejl i forbindelse med nedlægningen. Efter at tanken var taget op, beså han skaden. Tanken havde en indadgående bule med en diameter på 20-30 cm og i bulens kant en cirkelformet revne. Han har formentlig sagt til Fraaby, at udslippet ikke var noget stort problem, idet udslip af denne størrelse ikke plejer at give problemer. Tanken var placeret i den højestbeliggende del af haven, og den nærliggende mose ligger væsentligt lavere. Vandværket ligger 2-300 meter væk, men han regnede med, at olien ville strømme i modsat retning ned mod mosen.

Fraaby reagerede ikke på det påbud, som kommunen sendte, og det var vidnets indtryk, at Fraaby, som han jævnligt talte med, hellere ville lade kommunen som sagkyndig klare problemerne. Han fik heller ikke indtryk af, at forsikringsselskabet, som havde fået kopi af påbuddet, ville foretage noget.

Teknisk Forvaltning mente, at Cowi Consult var den bedst kvalificerede til denne opgave, og man kontaktede derfor dette firma, efter at ankefristen for påbuddet var udløbet. Undersøgelsen blev delt i to afsnit for at minimere udgiften, og vidnet mener ikke, at det kunne være gjort billigere. Når selve arbejdet først gik i gang i januar 1986, var det ligeledes for at begrænse udgifterne. Det var ikke muligt at løse problemet ved blot at fjerne jord fra ejendommen, således som forsikringsselskabet foreslog. Der skulle fjernes så meget jord, at man i så fald også måtte have fjernet huset. Det var ingeniørfirmaet Hasbo, der forestod boringen på ejendommen, og hele regningen fra Hasbo vedrører dette arbejde.

Svend Erik Lauridsen har forklaret, at han har været ansat i Cowi Consult fra 1977, hvor han dog før det her foreliggende tilfælde kun perifert havde beskæftiget sig med olieforurening. Den 4. oktober 1985 blev han rekvireret til opgaven af sagsøgeren. Opgaven blev delt i to afsnit for først at søge afklaret, om der var behov for at beskytte det nærliggende vandværk. Et udslip på 1300 l olie er altid en alvorlig sag på grund af risikoen for grundvandsforurening. Hertil kom i dette tilfælde nærheden til vandværkets borerig.

I Cowi Consults første rapport blev oliens »transporttid« til vandværket beregnet til 1-3 år, men rent faktisk gik der kun ca. 2 måneder. Fra november 1985 til februar 1986 blev der ikke pumpet vand op fra vandværkets borerig, og den naturlige grundvandsstrøm har formentlig ført noget af olien ud i havet. Man troede i begyndelsen, at det olieforurenede vand ved huset ville løbe ud i mosen, men boringen på ejendommen afslørede, at grundvandspejlets kote var ca. 1,5 m lavere på ejendommen end i mosen. Der blev ikke pumpet forurenede vand op fra afværgeboringen på ejendommen, idet boringen afslørede, at sandet under ejendommen var meget fintkornet, således at der kun kunne pumpes lidt op, og der blev ikke fundet olie i selve boringen. Det var ikke muligt at søge problemet løst ved at grave jord væk på ejendommen, bl.a. fordi dette på grund af jordens beskaffenhed ville have nødvendiggjort et hul på ca. 16 meters dybde i en afstand af ca. 2 meter fra huset. Efter vidnets opfattelse er der ikke foretaget overflødige undersøgelser.

Vidnet anser det for sandsynligt, at det er olien fra de sagsøgte ejendom, der har forurenede vandværkets borerig, men der foreligger intet positivt bevis herfor.

Christian Koch har forklaret, at han er bygningstaksator og har samarbejdet med Lærerstandens Brandforsikring i ca. 25 år. Vidnet var til stede på ejendommen den 9. september 1985. Gennem mandehullet i olietanken kunne man se et hul i bunden af tanken på ca. 15 cm. Vidnet sagde på

mødet, at forsikringsselskabet ville betale for opgravning og bortkørsel af forurenede jord og efterfølgende opfyldning. Ingeniør Guldager var også til stede, og han fandt ikke uheldet specielt alvorligt.

Ca. 14 dage senere var vidnet på besøg hos Fraaby og sagde her, at han som taksator ikke kunne tage stilling til påbuddet på forsikringsselskabets vegne.

På et senere møde hos kommunen blev han spurgt, om forsikringsselskabet ville acceptere, at der blev iværksat en undersøgelse, men svarede ligeledes, at han ikke havde kompetence til at godkende dette.

Vidnet har haft 10-12 tilsvarende sager. Udskiftning af den forurenede jord koster normalt 10-30.000 kr. Sædvanligvis kontakter selskabet vedkommende kommuneingeniør og retter sig efter dennes anvisninger, der plejer at indebære bortgravning af nogle m³ jord.

Parternes procedure:

Sagsøgeren har til støtte for sin påstand gjort gældende, at det på grundlag af rapporterne fra Cowi Consult må anses godtgjort, at forureningen af vandværkets borerig hidrører fra olieudslippet på de sagsøgte ejendom. Da de sagsøgte sad påbuddet fra sagsøgeren overhørigt, måtte sagsøgeren træffe de nødvendige foranstaltninger, og de sagsøgte protesterede ikke over for meddelelsen om, at sagsøgeren havde anmodet Cowi Consult om at gå i gang med en undersøgelse af oliens bevægelser. Rapporterne er udarbejdet af et anerkendt firma inden for dette område uden nogen indblanding fra sagsøgerens side. Sagsøgeren kunne på grund af forureningsfaren ikke afvise resultatet af et egentligt syn og skøn, og et sådant er ikke længere aktuelt. På denne baggrund må der tillægges rapporten samme bevisværdi som en sædvanlig skønserklæring.

De sagsøgte er ansvarlige i første række, fordi de ikke har efterkommet sagsøgerens påbud. Påbuddet blev givet med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 11, stk. 1, og § 48 og bekendtgørelse nr. 386 af 21. august 1980 om kontrol med oplag af olie m.v. § 16, stk. 3, og sagsøgeren har derfor efter lovens § 49 og bekendtgørelsens § 16, stk. 6, været berettiget til at lade foranstaltningerne udføre for de sagsøgte regning. De udgifter, som de sagsøgte skal erstatte, er ikke blevet forøget ved, at kommunen har forestået arbejdet, og da de sagsøgte ikke har efterkommet påbuddet og selv iværksat afhjælpningsforanstaltninger, må de også erstatte udgiften til de undersøgelser, der har været nødvendige for at klarlægge skadens omfang. I alt fald er det de sagsøgte, der i den foreliggende situation har bevisbyrden for, at de truffene foranstaltninger ikke har været hensigtsmæssige, og denne bevisbyrde er ikke løftet.

Subsidiært må de sagsøgte være ansvarlige efter en objektiveret ansvarsregel eller en skærpet culparegel. Formuleringen af § 16, stk. 5, i bekendtgørelsen om olieoplag og miljøbeskyttelseslovens § 49 er således udtryk for et objektiveret ansvar. I alt fald må de sagsøgte være ansvarlige på grundlag af udvist culpa. Det er både i den juridiske teori og retspraksis antaget, at der på dette område gælder et strengt ansvar, og de sagsøgte har ikke kontrolleret eller ført tilsyn med tanken, til trods for at det var blevet almindeligt kendt, at et større antal olietanke af denne type havde produktionsfejl.

De sagsøgte har til støtte for deres påstand for det første anført, at der ikke er ført bevis for årsagssammenhæng mellem olieudslippet fra tanken på deres ejendom og skaderne på vandværkets borerig. Rapporterne fra Cowi Consult må anses behæftet med stor usikkerhed, allerede fordi firmaets undersøgelser er foretaget et halvt år efter udslippet, og fordi der findes mange andre nedgravede olietanke i området. Undersøgelsen fastslår da også kun, at årsagssammenhæng er »sandsynlig«. Afgørende er imidlertid, at der er tale om ensidigt indhentede erklæringer og ikke et syn og skøn efter retsplejelovens regler, som sagsøgeren udmærket kunne have fået gennemført i tide.

Såfremt det antages, at der er den fornødne årsagssammenhæng, gør de sagsøgte gældende, at olietankbekendtgørelsens § 16, der vedrører kommunens tilsynsbeføjelser, alene indeholder hjemmel til at påbyde

foranstaltninger på selve ejendommen. Kommunen har derfor ikke kunnet påbyde foranstaltninger, der skulle iværksættes uden for denne, og kan således heller ikke kræve udgifterne hertil betalt af de sagsøgte. Langt den største del af det påståvnte beløb vedrører sådanne foranstaltninger.

Skaden kan dernæst ikke tilregnes de sagsøgte som uagtsom, da de sagsøgte ikke var bekendt med, at der kunne være problemer med tanken, og således ikke havde anledning til at foretage nærmere kontrol. Det var først efter, at denne skade

423

var opstået, at nogle forsikringselskaber blev opmærksomme på problemer med Ajva-tankene. Der er intet grundlag for, at de sagsøgte skulle være undergivet andet end almindeligt culpaansvar.

Endelig må en risikoafvejning føre til, at sagsøger som offentlig myndighed er nærmere til at bære risikoen for ekstraordinære udgifter til miljøbeskyttelse end en privat borger.

Retten bemærkninger:

Efter at der var konstateret olieudslip på de sagsøgtes ejendom, pålagde sagsøgeren dem ved skrivelse af 20. september 1985 i medfør af § 16, stk. 3, i bekendtgørelsen om kontrol med oplag af olie m.v. at gennemføre en undersøgelse af oliens bevægelser ved grundvandsspejlet og træffe foranstaltninger til at forhindre olieforurening af det nærliggende Tisvilde Vandværks borer. Det anførtes i skrivelsen, at det eventuelt kunne blive nødvendigt at »etablere boring i Deres forhave nær olietanken«.

De sagsøgte efterkom ikke pålægget, og de hæfter derfor i medfør af bekendtgørelsens § 16, stk. 5 og 6, jf. miljøbeskyttelseslovens § 49, stk. 1, for de udgifter, sagsøgeren herefter i den anledning har afholdt, i det omfang udgifterne vedrører foranstaltninger, som kan anses for omfattet af pålægget og har hjemmel i § 16, stk. 3.

Efter denne bestemmelse kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om, at en utæt olietank skal graves op, at den skal afblændes og sikres mod sammenstyrtning, eller »at udsivet indhold fra tanken eller af indholdet forurenede jord i tankens omgivelser (skal) fjernes fra den pågældende ejendom, eller at der (skal) træffes andre nødvendige forholdsregler.«

Retten finder, at der må gives de sagsøgte medhold i, at deres betalingsforpligtelse i henhold til olietankbekendtgørelsen ikke omfatter de foranstaltninger, som sagsøgeren iværksatte omkring selve de truede vandboringer til konstatering og imødegåelse af eventuelle vidererækkende følger af olieudslippet på de sagsøgtes ejendom. Derimod påhviler det dem at godtgøre sagsøgerens udgifter til de arbejder, der var nødvendige i anledning af lækagen af tanken og udsivningen af olie i dennes umiddelbare nærhed.

Således som sagen er oplyst, finder retten herefter, at de sagsøgte i henhold til olietankbekendtgørelsen skal tilpligtes at betale 81.950,34 kr., der udgør det beløb, inkl. moms, som sagsøgeren har betalt til ingeniørfirmaet Poul Hasbo A/S, og som vedrører prøve- og afværgeboringen på de sagsøgtes ejendom.

De i sagen omhandlede vandboringer er beliggende i et område, der er bebygget med beboelsesejendomme, hvoraf en del har nedgravede olietanke. Der kan, som sagen er oplyst, ikke fuldstændig ses bort fra, at den konstaterede forurening af borerne kan have anden årsag end olieudslippet fra de sagsøgtes olietank. Dette forhold kan imidlertid ikke i sig selv føre til, at de sagsøgte er ansvarsfri, for så vidt angår den del af sagsøgerens udgifter, som var nødvendig til undersøgelse af, om olieudslippet gjorde det påkrævet at træffe foranstaltninger til at beskytte vandboringerne mod forurening.

De sagsøgtes olietank var efter det oplyste en 2.500 liters plast-tank af en gængs type, der må antages at være fremstillet og nedgravet i stort antal. Den var i august 1985 ikke over 8 år gammel. Det må lægges til grund, at lækagen, hvorved ca. 1.300 liter olie sivede ud i jorden,

er opstået pludseligt og af en ikke nærmere fastslået årsag, uden at de sagsøgte forinden havde bemærket en begyndende revnedannelse eller andet, som måtte give grund til at lade tanken undersøge for holdbarhed. Det kan ikke antages at have været almindeligt kendt, at plast-olietanke fra fabrikken Ajva, således som det er hævdet under sagen, er behæftet med en særlig risiko for lækage. Herefter og idet bemærkes, at en generel undersøgelsespligt med hensyn til tæthed, ifølge olietankbekendtgørelsens § 15, ikke er foreskrevet for tanke under 6.000 liter, findes de sagsøgte ikke som ejere og brugere af den omhandlede olietank at have udvist noget forhold, som efter erstatningsretlige regler forpligter dem i videre omfang end efter olietankbekendtgørelsens § 16, stk. 3-6, til at erstatte sagsøgerens udgifter til imødegåelse af olieforurenings-skade på Tisvilde Vandværks borer. De sagsøgte frifindes derfor for den del af sagsøgerens påstand, som overstiger det ovennævnte beløb på 81.950,43 kr.

1. U.1958.365 H, U.1969.923, U.1977.183, U.1989.692 H, bet. 545/1969, s.70 ff. A. Vinding Kruse: Erstatningsretten (5. udg.) s. 50 og s. 260, Stig Jørgensen i U1970B.192, K. Skovgaard Sørensen i U1971B.36, Jens Christensen i J.1977 s. 453 og Gomard i U1978B.53 ff.